

Öğrenmeyi ve Öğretim Sürecini Biçimlendirmede Dönüt

1

ÖĞRENME VE ÖĞRETME ÇALIŞTAYLARI MODÜL II

Doç. Dr. Faik Özgür KARATAŞ
Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi
fokaratas@trabzon.edu.tr

 Atatürk Üniversitesi
Öğretme ve Öğrenmeyi Geliştirme
Uygulama ve Araştırma Merkezi

2

We all need people who will give us feedback. That's how we improve.
Bill Gates

İçerik

3

- Biçimlendirici değerlendirme ve öğrenme
- Dönüt (geri bildirim-feedback) nedir ve öğrenmede ne işe yarar?
- Dönüt sınıflandırılması
- Dönüt stratejileri
- Dönüt zamanlaması
- Etkili dönütün özellikleri ve örnekler
- Hadi birbirimize dönüt verelim!

Biçimlendirici Değerlendirme ve Öğrenme

4

- Gruplara ayrılalım
- Size verilen yönergeleri dikkate alarak hedefinize ulaşmaya çalışın

Dönüt-Geribildirim-Feedback

5

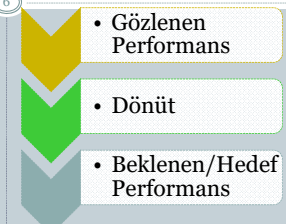
- Gözlenen bir davranış/performans ile bunun standart ya da ölçüt olarak kabul edilen durumuyla kıyaslanması ve böylece gözlenen davranışın geliştirilmesinin hedeflendiği iki yönlü bir süreç,

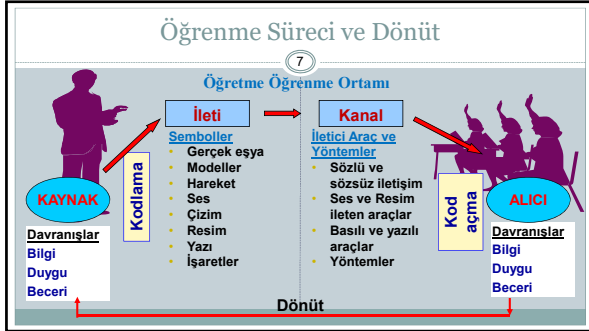
Dönüt

6

- Bir sistem parametresinin gerçek seviyesi ile referans seviyesi arasındaki boşluğu kapatmak için sağlanan bilgi.
- Arzulanan ve gerçek performans seviyesi arasındaki boşluğu kapatmaya yönelik verilen ve gelişmeyi sağlayan bilgi olarak tanımlanabilir.

- Gözlenen Performans
- Dönüt
- Beklenen/Hedef Performans

Dönütün Önemi

8

- Eğer bireyler performanslarını geliştirmek için yapmaları gereken şeyi ve onları nasıl daha iyi yapabilecekleri ile ilgili açık bir bilgiye sahip olurlarsa daha hızlı ve çok daha etkili bir şekilde öğrenirler (Rowe, Wood, 2008)
- Bunun için sorulması gereken 3 temel soru şöyledir (Hattie ve Timperley, 2007):
 - Nereye gidiyoruz?
 - Şu anda neredeyiz?
 - Bir sonraki ulaşmak istediğimiz yer neresidir?
- Bu üç sorunun öğrenme etkinlikleri devam ederken düzenli olarak sorulup cevabının öğrenme-öğretim sürecine dâhil edilmesi esasen biçimlendirici değerlendirmedir.

Dönütün Önemi

9

- Dönüt bireylerin mevcut olan düşüncelerini doğrulayabilir, onların bilgilerine yeni bilgiler ekleyebilir, yanlış anlamalarını düzeltmelerini sağlayabilir veya mevcut olan durumlarını yeniden yapılandırmalarını sağlayabilir (Peterson ve Irving, 2007).
- Olumlu dönütler bireylerin bir performansı gerçekleştirmedeki motivasyonlarını da artırır.

Dönütün Önemi

10

- Öğrenci çalışmalarına verilen dönüt, yüz yüze yapılan konuşmalar, e-posta/mesaj ve özel danışmanlık gibi diyalog biçimlerine ek olarak öğrencilerle diyalogu geliştirmede önemli fırsatlar sunar.
- Öğrenci görevleriyle ilgili verilen geribildirimler öğrencilerin öğrenmelerinde önemli/hassas bir rol oynadığı için öğretmen ve öğrenciler arasında gerçekleşen bilgi alışverişi çok önemli bir sosyal etkileşim aktivitesidir. Bu yüzden, bu etkileşim sürecinde verilen dönütler işbirliği sağlayacak nitelikte olmalıdır (Whittington, Glover ve Harley, 2004).

Dönütün Önemi

11

- Dönüt gelişim için bireyin motivasyonunu ve daha ileri öğrenmeleri kolaylaştırmasıdır. Başka bir deyişle, dönüt bireylerin anlamalarını geliştirme, motivasyonlarını sağlama ve başarılarının derecesini artırma gibi çeşitli amaçların gerçekleşmesine hizmet eder (Rowe ve Wood, 2008).

Etkili Dönüt

12

- McKeachie (1998), yaptığı çalışmada dönütün gelişmeyi sağlaması için aşağıdaki özellikleri taşıması gerektiğini belirtmiştir;
 - Dönüt verildiği kişi tarafından anlaşılabilir nitelikte olmalıdır.
 - Dönüt gelişme için yapılması gereken şeyleri açıkça belirtmelidir.
 - Sadece yanlışlara odaklanmak yerine verilen dönütün iyi yapılan şeylerle ilgili ve hatta geliştirilebilecek şeylerle ilgili detaylı bilgileri de içermesi gerekir.
 - Dönütün içeriği belli bir ödevin sınırlarının ötesinde kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Yani herhangi bir çalışmayla ilgili verilen geribildirim öğrencinin daha sonra hazırlayacağı diğer ödevlerinde / görevlerinde kullanılmak amacıyla gelişme için belirli stratejileri taşımalıdır.

Dönütün Sınıflandırılması			
13			
Değerlendirme Amaçları	Olumlu	Ödüllendirme	Onaylama
		Olumsuz	Cezalandırma
Betimleme Amaçları	Başarıya Yönelik	Başarıyı Belirtme	Başarıyla ilgili Açıklama
	Gelişime Yönelik	İlerleme ve Gelişmeyi Belirtme	Gelişme Yolunu Oluşturma

Dönüt Stratejileri		
	Şekli	Örnek
Zamanlama	Ne zaman? Hangi Sıklıkta?	Olguyla ilgili hemen (doğru/yanlış) Süreci daha derin gözden geçirme için hafif geciktirilmiş Farklılık ve farkındalık oluşturma amaçlı Ana ve temel görevler için sık sık ve kullanışlı
Miktar	Kaç durumu içeriyor Yaklaşık her noktaya kadar	Kritik hususları belirleyip onlara öncelik verme Temel öğrenme hedefleriyle ilgili hususları seçme Gelişim seviyesini dikkate alma
Kanal	Sözlü, yazılı, görsel veya uygulamalı	En iyi kanal seçilmeli Yorum veya etkileşimin seviyesini belirleyin Mütakabilyet (yazılıya yazılı sözlüye sözlü) Prosedürel bilgi için uygulama veya gösteri
Alıcı	Birey, grup veya sınıf	Mümkün olduğunca bireysel Genel hatalar ve sorunlar için grup veya sınıf

Dönüt içeriği ve seçimiyle ilgili öneriler		
İçerik	Şekli	Açıklama
Odak	Çalışmanın kendisine Yapılan çalışmanın sürecine Kendi kendini düzenlemesine Değerlendirilenin kişiliğine	Hem çalışmayı hem süreci ve onların ilişkisini betimleyin Öğrencinin kendi kendini düzenlemesi üzerine odaklanın Kişisel yorumlardan kaçının
Mukayese - Karşılaştırma	Ölçütü (yeterlik) referans alan Diğer akranlarıyla karşılaştırma (normu referans alan) Önceki performansıyla karşılaştırma	Çalışmanın kendisiyle ilgili bilgi vermek için ölçütü referans alan dönüt Öğrencinin gelişimi veya harcadığı eforla ilgili bilgi vermek için normu referans alan dönüt Süreci görmeye ihtiyacı olan başarısız öğrenciler için kendini referans alan dönüt

Dönüt içeriği ve seçimiyle ilgili öneriler		
İçerik	Şekli	Açıklama
İşlev	Yargıda bulunuş Betimleyici	Yargılama Betimleme
Değer	Pozitif Negatif	İyi yapılan şeyi belirtmek için pozitif yorumlar Negatif tanımlamaların gelişme sağlayıcı pozitif öneriler ile verilmesi
Açıklık - Anlaşılabilirlik	Aydınlatıcı Anlaşılabilir	Öğrencinin anlayabileceği sözcükleri ve kavramların kullanımı Dönüt içeriği ve miktarı öğrencinin gelişim seviyesine uygunluğu

Dönüt içeriği ve seçimiyle ilgili öneriler		
İçerik	Şekli	Açıklama
Özgünlük	Aşırı titiz Normal Çok genel	Birey ve görev için özgünlüğün derecesini ayarlamak Görev bilinsin diye yeterince spesifik Hata veya hata tiplerini tanımlanmalı fakat her birini düzeltmekten kaçınılmalı
Sözcük seçimi	İmalar	Saygılı iletişimi sağlayan sözcükler seçilmeli Bireyi aracı kılan sözcükler seçilmeli Bireyi düşündürecek veya merak uyandıracak sözcükler seçilmeli

Etkili Dönütün Özellikleri	
	18
●	Gelişme/iyileşme için ne yapması gerektiğini belirtir
●	Mümkünse yazılı/görseldir
●	Sık sık ve zamanında (hemen) verilir
●	Duruma özel ve somuttur (genel veya soyut değildir)
●	Var olan durumu tanımlar, yargı ifadesi içermez
●	Öğrencinin davranışlarına odaklanır (kişisel özelliklerine değil)
●	Öğrencinin gelişimini ortaya koyar, Olumlu eylemler üzerine yoğunlaşır

Etkisiz Dönütün Özellikleri

19

- Belirsizlik içerir
- Öğrenci odaklıdır
- Ödül gibi kullanılır
- Çok geneldir

"I thought the memo was quite clear. What part didn't you understand?"

Kötü Dönüt, Dönüt Değildir

20

- Öğrenciye verilen geribildirim onun kendi kişiliğine/şahsına odaklandığında performans üzerinde kötü bir etki oluşturmaktadır.
- Bundan dolayı, dönüt verilirken öğrencilerin kendilerinden (egolarına-kişiliklerine) ziyade onların görevleri ile ilgili sergilemiş oldukları davranışlara odaklanmalıdır.
- Dönüt öğrencilerin daha sıkı çalışmalarını veya daha sistemli olmalarını sağlayacak nitelikte ve onların daha sonraki çalışmaları için bir reçete içermelidir. Aksi takdirde verilen geribildirim performansı geliştirecek nitelikte olmaz (William, 1999).

Neler Yapmalıyız?

21

- Dönütün faydalı olması için dönüt verilenin standartlar, amaçlar veya yeterlikler ilgili genel düşünceye sahip olması, bu amaçla kendi performansını karşılaştırarak aradaki farkı kapatması gerekmektedir.
- Dolayısıyla öğrenciler için hedeflerin veya yeterliklerin açık, net ve erişilebilir olacak şekilde bir içerik hazırlanması gerekmektedir.

Neler Yapmalıyız?

22

- Tost ya da sandviç tekniği genelde dönütün nasıl verileceği konusunda bize yol gösterici olabilir.

Sürdürülebilir Dönütün İlkeleri

23

- Hedefleri, standartları ve yeterlikleri belirli görevler
- Başkalarından yardım
 - Akran değerlendirme
 - Öz değerlendirme (meta-seyide yansıtma)
- Bilişim teknolojileri
 - İşe ve göreve özgü dönüt kalıpları
 - Öğretim yönetim sistemleri
- Öğrenme ve öğretimin parçası
- Sözsüz dönüt

Hadi birbirimize dönüt verelim!

24

- Bilim dallarına göre gruplara ayrılalım
- Örnek olabilecek bir konuda öğrenme hedefi belirleyip performansa olası dönütler verelim